

Täysistunto

Tiistai 21.2.2023 klo 14.00—22.45

7. Hallituksen esitys eduskunnalle avoimuusrekisterilaiksi

Hallituksen esitys HE 98/2022 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 28/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 28/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Mennään yleiskeskusteluun, ja lakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Leena Meri jälleen, olkaa hyvä.

Keskustelu

21.04 **Leena Meri ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kysymyksessä on siis uusi avoimuusrekisterilaki. Esityksessä ehdotetaan avoimuusrekisterilain säätämistä. Uuden lain tavoitteena on lisätä vaikuttamistoiminnan eli niin sanotun lobbauksen avoimuutta ja läpinäkyvyyttä säätämällä oikeushenkilöille ja yksityisille elinkeinonharjoittajille velvollisuus ilmoittaa avoimuusrekisteriin eduskuntaan ja ministeriöihin kohdistuvasta vaikuttamistoiminnasta ja elinkeinotoimintana harjoitettavasta vaikuttamistoiminnan neuvonnasta.

Yksimielisessä mietinnössään lakivaliokunta kannattaa avoimuusrekisterin perustamista ja lain tavoitteita. Valiokunta puoltaa esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä mietinnöstä ilmenevin muutosehdotuksin.

Soveltamisalan osalta valiokunta toteaa seuraavaa: Vaikutustoiminnan kohteiden osalta lakivaliokunta on päättänyt puoltamaan lain soveltamista hallituksen esityksen mukaisesti eduskuntaan ja ministeriöihin kohdistuvaan vaikuttamistoimintaan, mutta koska vaikuttamistoiminta kohdistuu myös hallinnon muille tasoille, valiokunta pitää perusteltuna, että jatkossa arvioidaan avoimuusrekisterin soveltamisalan laajentamista uudesta rekisteristä saatujen kokemusten perusteella. Valiokunta ehdottaakin asiasta lausuman hyväksymistä.

Ehdotetun sääntelyn mukainen ilmoitusvelvollisuus rekisteriin on lähtökohtaisesti laaja, mutta siitä säädetään useita poikkeuksia ja rajoituksia, jotta sääntely on tarkoituksenmukainen ja oikeasuhtainen erilaisten toimijoiden kannalta. Esimerkiksi pienimuotoinen vaikuttamistoiminta, eli enintään viisi vuotuista yhteydenottoa yhteen tai useampaan vaikutustoiminnan kohteeseen, jää avoimuusrekisterin ulkopuolelle, eikä myöskään järjestäytymätöntä kansalaistoimintaa tai yksityishenkilöiden toimintaa rekisteröidä.

Lakivaliokunta pitää sääntelytapaa lähtökohtaisesti perusteltuna, mutta sääntelyn toivuutta ja vaikutuksia tulee jatkossa arvioida sääntelyä myöhemmin kehitettäessä. Valiokunta ehdottaa sääntelyyn tältä osin myös selkeyttäviä muutoksia koskien muun muassa sääntelyn soveltamista yliopistoihin sekä asianajajiin, luvan saaneisiin oikeudenkäynti-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 172/2022 vp

avustajiin ja julkisiin oikeusavustajiin. — Kerron näistä valiokunnan muutosehdotuksista tarkemmin puheenvuoron lopussa.

Mitä tulee ilmoitettaviin tietoihin ja ilmoitusmenettelyyn, lakivaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin erisuuntaisia näkemyksiä liittyen ilmoitettaviin tietoihin ja ilmoitusmenettelyyn. Osa painottaa tiedonsaantiin ja osa taas hallinnolliseen taakkaan liittyviä näkökohtia. Valiokunta ei ehdota lakiehdotukseen tältä osin muutoksia, sillä hallituksen esityksessä on pyritty huomioimaan valiokunnan asiantuntijakuulemisessakin esiin tulleet, osin erisuuntaisetkin näkemykset ja saavuttamaan tasapainoinen ratkaisu. Sääntelyn toimivuutta ja vaikutuksia tulee kuitenkin jatkossa tältäkin osin seurata.

Yhdistysten osalta valiokunta toteaa seuraavaa: Perustuslakivaliokunnan mukaan sääntelyn oikeasuhtaisuuden parantamiseksi lakivaliokunnan tulisi tarkastella erikseen aatteellisten yhdistysten normaalia ei-ammattillista vaikutustoimintaa. Lakivaliokunta toteaa avoimuusrekisterilain ja sen velvoitteiden koskevan vain sellaisia yhdistyksiä, joiden vaikutustoiminta on pitkäjänteistä ja suunnitelmallista pienimuotoisen vaikuttamistoiminnan jäädessä sääntelyn ulkopuolelle. Lisäksi merkitystä on muilla lain soveltamisalan rajoituksilla, kuten sillä, ettei avoimuusrekisteriin rekisteröidä järjestäytymätöntä kansalaistoimintaa tai yksityishenkilöiden toimintaa. Ilmoittautumisvelvollisuus on lähtökohtaisesti laaja, eikä se määrydy toimijan luonteen tai koon mukaan, näin myös yhdistysten osalta. Ilmoitusvelvollisuuteen ja siitä aiheutuvaan hallinnolliseen taakkaan vaikuttaa siten keskeisesti toimijan vaikuttamistoiminnan määrä ja laajuus.

Lakiuudistuksen seurannan osalta lakivaliokunta korostaa uuden lain toimeenpanon, seurannan ja jälkikäteisarvioinnin merkitystä. Jatkossa tulee seurata ja arvioida muun muassa ilmoitusvelvollisuuden ja sen rajausten, ilmoitettavien tietojen ja ilmoitusmenettelyn sekä sanktiojärjestelmän toimivuutta ja vaikutuksia. Lisäksi valiokunta pitää tärkeänä, ettei avoimuusrekisterilaki vähennä kansalaisyhteiskunnan tai yritysten yhteiskunnallista aktiivisuutta eikä nosta kynnystä olla yhteydessä poliittisiin päättäjiin. Valiokunta ehdottaa myös tältä osin lausuman hyväksymistä.

Valiokunta toteaa muutosehdotuksistaan seuraavaa: Kuten aikaisemmin totesin, valiokunnan ehdottamat muutosehdotukset liittyvät erityisesti lakiehdotuksen soveltamisalaan eli lain 3 ja 4 §:ään, joissa säädetään velvollisuudesta ilmoittautua avoimuusrekisteriin ja sitä koskevista poikkeuksista ja rajouksista. Esityksen valiokuntakäsittelyssä on ilmennyt tulkinnanvaraisuutta siitä, miten ehdotettua pykälää sovelletaan yliopistoihin ja muihin koulutuksen järjestäjiin. Mietinnöstä tarkemmin ilmenevin perusteluin lakivaliokunta toteaa, että yliopistojen laajat lakisääteiset tehtävät, joihin kuuluu muun muassa tutkimustulosten ja taiteellisen toiminnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden edistäminen, rajaavat käytännössä laajasti akateemista toimintaa ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle. Mietinnössä on vastaavia selventäviä perusteluita lakisääteisten tehtävien hoitamisen ilmoittamisvelvollisuudesta muun muassa Sitran, Keskuskauppakamarin, puolueiden ja puolueyhdistysten osalta. Myös asianajajien, julkisten oikeusavustajien ja luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien ilmoitusvelvollisuutta on täsmennetty siten, että ilmoitusvelvollisuus ei heikentäisi asianajosalaisuuden ydinaluetta.

Lisäksi valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 9 §:n muuttamista siten, että rekisteriviranomainen veloitetaan antamaan eduskunnalle kertomus rekisterin toiminnasta ja valvonnasta vaalikausittain hallituksen esityksessä ehdotetun vuosiraportin sijaan. Valiokunnan näkemyksen mukaan vuosittainen kertomusmenettely eduskunnan täysistunnossa ja valio-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 172/2022 vp

kunnassa olisi raskas ja epätarkoituksenmukainen tapa järjestää rekisterin toiminnan ja valvonnan parlamentaarinen seuranta.

Valiokunnan yksimielinen päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen, ja muutosehdotukset näkyvät mietinnöstä tarkemmin. Lisäksi valiokunta esittää, että eduskunta hyväksyisi kaksi lausumaa, jotka kuuluvat seuraavasti:

”Eduskunta edellyttää, että avoimuusrekisterilain soveltamisalaa eduskuntaan ja ministeriöihin kohdistuvaan vaikuttamistoimintaan seurataan ja kokemusten perusteella arvioidaan soveltamisalan laajentamista muille hallinnon tasoille kohdistuvaan vaikuttamistoimintaan.”

Lausuma kaksi: ”Eduskunta edellyttää, että avoimuusrekisterilain toimivuutta ja vaikutuksia seurataan ja arvioidaan laaja-alaisesti ja kattavasti kiinnittäen huomiota muun muassa ilmoitusvelvollisuuteen ja sen rajauksiin, ilmoitettaviin tietoihin ja ilmoitusmenettelyyn sekä sanktiojärjestelmään. Myös sääntelyn vaikutuksia kansalaisyhteiskunnan ja yritysten yhteiskunnalliseen aktiivisuuteen ja vaikuttamistoimintaan tulee seurata.” — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Meri. — Ja edustaja Hyrkkö.

21.11 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Avoimuusrekisterin toteutuminen on tärkeä voitto avoimuudelle. Tavoitteena on tuoda läpinäkyvyyttä päätöksentekoon ja lisätä sitä kautta ihmisten luottamusta politiikkaan. Lobbauksesta tulee jatkossa raportoida julkisesti uuteen avoimuusrekisteriin. Kaikki kansalaiset sekä tietenkin media voivat näitä tietoja sieltä tarkastella. Se, että järjestöt, yritykset ja kansalaisyhteiskunnan moninaiset toimijat kertovat kantansa valmisteilla olevaan lainsäädäntöön, on aina ollut ja on jatkossakin tärkeä osa politiikkaa. On kuitenkin tarpeellinen uudistus, että demokratiassa on tässäkin asiassa selkeät pelisäännöt. Uusi laki ei vaikuta yksittäisten kansalaisten yhteydenottoihin eikä myöskään tutkijoiden mahdollisuuksiin tarjota päättäjille tietoa. Tämä on ollut minulle ja myös vihreille tärkeää varmistaa lain käsittelyn aikana lakivaliokunnassa.

Arvoisa puhemies! Laki koskee aluksi eduskuntaan ja ministeriöihin kohdistuvaa vaikuttamista. Vihreille olisi sopinut laajempikin malli jo nyt, mutta pidän erittäin tärkeänä, että pääsemme alkuun. Lakivaliokunnan yksimielisessä mietinnössä korostamme, että jatkossa on syytä arvioida myöskin järjestelmän laajentamista.

Minulle on ollut tärkeää varmistaa, että lakiin ei jää porsaanreikiä, joiden kautta vaikuttamista voisi piilottaa rekisterin ulkopuolelle. Tältäkin osin lain toimivuutta seurataan, jotta mahdolliset aukot voidaan tarvittaessa tilkitä.

Demokratia ja oikeusvaltio eivät ole koskaan valmiita. Niitä on tärkeää korjata ja päivittää ajan edetessä, ja tämä päivitys oli ajankohtaista tehdä, kun Suomessakin vaikuttaminen on yhä aktiivisempaa ja yhä ammattimaisempaa. On todella hienoa, että kaikki eduskunta-puolueet olivat valiokunnassa yksimielisesti tämän uudistuksen kannalla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Reijonen.

21.13 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelemme avoimuutta käsittelevää lakia, ja kyllähän se on ihan tärkeätä, että tämä avoimuus sillä tavalla tulee esille ja sitä mietitään. Kun hyvin monta vaikuttamisen kanavaa on, se avoimuus ei aina ole ollut

Pöytäkirjan asiakohta PTK 172/2022 vp

ihan esimerkillistä, sanotaan näin. Jos miettii lobbausta ja muuta käytännössä, niin kyllä-hän sitä kunnissa ja maakunnissa ja varmasti näissä aluevaltuustoissakin tapahtuu, ja voi vaan kuvitella, miten paljon jossain EU:n suunnalla tätä käytetään. On ihan hyvä, että tällainen rekisteri on tulossa.

Sitten kun miettii sitä, että heti kun tällainen laki tulee, niin varmaan ruvetaan miettimään, miten sitä nyt voidaan kiertää. Aina se on semmoinenkin asia, mutta toivon, että tämä etenee hyvästi, ja näyttää, että etenee hyvästi.

Valiokunnan puheenjohtaja Meri käyttikin hyvän puheenvuoron ja oikein ymmärrettävän puheenvuoron myös semmoisille, jotka eivät ole tämän parissa ennen olleet. Kiitos siitä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos siitä. — Ja edustaja Risikko.

21.15 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä tavoitteena on eduskunnan ja ministeriöiden valmisteluun ja päätöksentekoon kohdistuvan vaikuttamisen läpinäkyvyyden parantaminen ja sitä kautta kansalaisten luottamuksen vahvistaminen. Lisäksi lailla pyritään edistämään hyvien edunvalvontakäytäntöjen muodostumista. Kysymyksessä on siis avoimuusrekisteri, joka tulee nyt sitten Suomeen.

Tämän avoimuusrekisterin syntysanat on lausuttu varmasti monessa muussakin paikassa, mutta kyllä ne on lausuttu myös täällä eduskunnassa ollessani puhemiehenä. Nimittäin puhemiehenä käynnistin parlamentaarisen ryhmän valmistelevaan avoimuusrekisterin tuloa tänne meidän maahan. Tahtotila parlamentarisella ryhmällä oli aivan selkeä: haluttiin avoimuutta lisätä ja haluttiin ottaa mallia muista maista. Meillä oli tällainen tutkimushanke siinä ohella, jolloin saatiin selville, minkälaisia käytäntöjä Euroopan maissa ja Euroopan parlamentissa on, ja niistä kaikkia hyviä aineksia sitten otettiin ja tehtiin jo sellainen pohjaesitys siitä, mikä avoimuusrekisterin laajuus sitten olisi.

Mielestäni valiokunta on tehnyt hyvää työtä siinä, että on ensin lähdetty siitä, että ministeriöt ja eduskunta olisivat se laajuus, keitä tämä koskee. Totta kai voidaan sitten näistä saada kokemusta. Aivan niin kuin tuossa edustaja, valiokunnan puheenjohtaja Meri totesi, niin siellä on lausumakin, että selvitetään. Mutta on erittäin hyvä, että otetaan maltillisesti askeleita ja tehdään tästä hyvä, koska tällä on nimenomaan hyvä tarkoitus. Otetaan mallia myös muista maista, miten ne ovat kehittyneet, ja tehdään tästä maailman paras avoimuusrekisteri.

Tärkeähän tässä on se, että kansalaiset eduskuntaan tullessaan eivät pelkää, että nyt he joutuvat johonkin rekisteriin — eivät missään nimessä. Tällainen kansalaisten vaikuttaminen on tämänkin jälkeen sallittua ja erittäin toivottavaa.

Avoimuusrekisteri on hieno asia, ja olen ylpeä siitä, että olen voinut olla tätä käynnistämässä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Mari Holopainen. [Mikrofoni on kiinni] — Nyt ei lähtenyt mikrofoni.

21.17 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! On tärkeää, että Suomeen saadaan vihdoin pelisäännöt lobbaukselle, ja oli ilo työskennellä parlamentarisessa ryhmässä, jossa luotiin tämä lainsäädäntö yhdessä ja tuotiin yksimielisesti tätä tavoitetta eteenpäin. On tärkeää varmistaa, että avoimuus ja yhtäläiset vaikuttamismahdollisuudet mahdollisimman

Pöytäkirjan asiakohta PTK 172/2022 vp

hyvin toteutuisivat. Totta kai rahoituksella on merkitystä; joillakin tahoilla on enemmän voimavaroja ja vaikutusvaltaa vaikuttaa. Vaikuttaminen vaatii resursseja, oli kyse ihmisresursseista palkanmaksun muodossa tai tiedosta ja läheisistä suhteistakin joissain tapauksissa, suhteesta päätöksentekijöihin — ja me nähdään, että siitähän myöskin ollaan valmiita maksamaan. Aika moni täältä politiikastakin siirtyy vaikuttamaan politiikkaan.

Vaikuttaminen ja vuoropuhelu ovat välttämätön osa myös päätöksentekoa, mutta on todellakin tärkeää varmistaa, että mahdollisimman tasapuolisesti erilaisilla tahoilla olisi mahdollisuus vaikuttaa päätöksiin, ja sen takia on tärkeää, että tämä avoimuusrekisterilainsäädäntö tekee avoimemmaksi sen, keitä tahoja täällä eduskunnassa, hallituksessa tai ministeriöissä kuullaan.

Uskon, että tämä tuo paremmin esiin myös sen, että välttämättä joitakin tahoja ei ole kuultu, ja siksi en usko niihin väitteisiin ja huoliin, joita on esitetty, että tämä vähentäisi vuoropuhelua päätöksentekijöiden ja eri tahojen välillä. Päinvastoin on mahdollista, että tämä avoimuus tuo todellakin esiin, että esimerkiksi joitain kansalaisjärjestöjä ei ole kuultu niin paljon kuin joitakin toisia tahoja, näin esimerkkinä, ja silloin toki myös media varmasti tarttuu siihen ja seuraa tarkasti, ketkä saavat äänensä kuuluviin.

On hyvä, että tämä aloitetaan tällaisella mallilla, joka nyt kaikille sopii. Vihreät todellakin olisivat olleet valmiita myös tätä soveltamisalaa laajentamaan jo tässä vaiheessa. Olen itse esittänyt, että tämä malli pitäisi mahdollisimman pian myös ulottaa kuntiin ja aluevaltuustoihin. Kunnissa tehdään erittäin merkittäviä kaavoituspäätöksiä, ja on tarpeen, että kuntatasolla ja maakuntatasolla, jolla taas tehdään nyt esimerkiksi merkittäviä sote-päätöksiä ja ostoja, myöskin tämä tiedon avoimuus olisi ihan itsestään selvä lähtökohta, koska parhaimmillaan tämä toki vahvistaa meidän yhteiskuntaamme ja tuo päätöksenteossa käytettyä tietoa yhä avoimemmaksi ja kaikkien saataville.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja vielä edustaja Lohi.

21.20 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Olin puheenjohtajana parlamentaarisessa työryhmässä, joka luonnosteli tätä lakiesitystä. Sen jälkeen sitten hallitus on sitä käsitellyt asianmukaisesti ja tuonut tänne eduskuntaan käsittelyyn, ja nyt olemme tässä vaiheessa, että meillä on valiokunnan mietintö täällä käsittelyssä. Haluan nostaa tästä muutaman näkökulman esille:

Ensinnäkin, varmasti edellä edustaja Holopainen ei tarkoittanut sitä, mutta joku saattoi saada sellaisen kuvan, että tämä liittyisi jotenkin eduskunnassa järjestettäviin kuulemisiin. Täällä normaalisti valiokunnat järjestävät kuulemisia, mutta tällä lailla ei ole tietenkään mitään tekemistä niiden kanssa, ja sehän on tähänkin asti ollut julkista tietoa, ketä valiokunnat kuulevat. Näin tietenkin pitää olla, ja valiokunnat tietenkin itse päättävät, ketä kuullaan. Tämä ei automaattisesti myöskään lisää mitenkään tasapainoa sen suhteen, jos joku ajattelee, että edustajan pitäisi kuulla ja tavata ja olla vaikutettuna tasaisesti erityyppisistä järjestöistä. Tämähän koskee siis lähtökohtaisesti ammattimaista lobbaustoimintaa, ja jokainen tahohan itse päättää, kuinka aktiivisesti toimii ja ketä kansanedustajaa tapaa, että tämä ei sinänsä siihen suoraan vaikuta. Kun tämmöistä lainsäädäntöä on hyvin harvassa maassa — Suomi on ainoa Pohjoismaa, joka lähtee nyt liikkeelle — niin minusta on viisautta se, että lähdetään varovasti liikkeelle ja katsotaan myös, minkälaisia kokemuksia tästä saadaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 172/2022 vp

Haluan yhden näkökulman tuoda aivan erityisesti esille. Tämän lain tarkoitushan ei ole tuoda normaaliin kansanedustajan toimintaan mitään vaikeuksia, niin että kansanedustaja ei voisi normaalisti tavata vaikkapa alueen yrityksiä, vierailla niissä. Tämä pitää muistaa, ettei siitä, että kansanedustaja käy tutustumassa johonkin alueen yritykseen tai työpaikkaan, synny vielä velvollisuutta tälle työpaikalle lähtökohtaisesti. Se ei ole mitään vaikuttamistoimintaa. Tämä oli ihan selkeä linja meillä siellä parlamentaarisessa työryhmässä. Eikä myöskään normaali kanssakäyminen yksittäisten pienten yritysten osalta tätä käynnistä, vaan sen toiminnan pitää olla lähtökohtaisesti ammattimaista. Silloin mennään tähän rekisteriin, ja silloinkin ilmoitetaan vain, miten on oltu yhteydessä, onko sähköpostilla, tavattu henkilökohtaisesti vai millä tavalla, ja mikä on ollut aihe, ja puolen vuoden välein tehdään tämä ilmoitus. Minusta tämä on ihan järkevä ja asianmukainen laki, mutta seurata sitä pitää, ettei mennä tavallaan liiallisuksiin. Normaalaa kansalaistoimintaa, normaalia kanssakäymistä yritysten kanssa ei pidä mystifioida eikä millään tavalla tuoda negatiivisesti esille, ei myöskään lobbausta. Se on osa demokraattista järjestelmää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja vielä edustaja Holopainen.

21.23 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Eduskunnassahan nämä kuulemiset ovat julkisia ja tiedossa sen jälkeen, kun valiokunnan käsittely on päättynyt, ja sen takia myös tässä työryhmässä pääteltiin, että tältä osin tieto tosiaan on jo julkista ja avointa. Myös tosiaankin nämä kaikki asiantuntijalausunnathan ovat sitten luettavissa vapaasti netistä jälkikäteen.

On kuitenkin niin, että varmasti tieto siitä, keitä kuullaan, vaikuttaa jollain tavalla. Se on toki sitten kansanedustajien tai muiden käsissä lopulta, miten he sitä tietoa käyttävät, mutta itse väitän, ehkä toisin kuin edustaja Lohi tässä ilmeisesti esitti, että sillä ei olisi mitään merkitystä, että kyllähän tiedolla on merkitystä, ja varmasti media tulee olemaan kiinnostunut, ja heidän tehtävänsä onkin olla kiinnostunut siitä, mitkä tahot vaikuttavat päätöksentekoon, ja myöskin tutkijoille tämä tarjoaa hyvää tietoa. Sitten tietysti tällä tiedolla saattaa olla merkitystä, kun tulee avoimemmaksi se, keitä tahoja vaikka jossain lainvalmistelussa on kuultu ja keitä siellä ei ole kuultu, ja tämä on toki arvokasta ja hyvää tietoa, ja sitä voi sitten hyödyntää haluamallaan tavalla. [Puhujan mikrofoni sulkeutuu] — Nyt meni mikki ilmeisesti, nyt loppui ääni. — No niin, nyt kuuluu taas.

Jonkun verran kritiikkiä on esitetty sitä kohtaan, että tässä tulee lisää taakkaa näille tahoille, jotka harjoittavat vuorovaikutusta ja lobbausta. Minun mielestäni tässä on ihan oikean pohdinnan paikka, mutta jo edellinen eduskunta ja tämä edellinen ryhmä linjasivat, että tässä painopiste on siellä lobbaustahoilla eikä lobattavilla, jos näin voi sanoa. Totta kai tämä on myös monisuuntaista vuorovaikutusta usein. Mutta itse ajattelen, että kyllä tätä oltaisiin voitu tarkastella myös enemmän sitä kautta, että kansanedustajat kirjaavat itse, mitä tapaamisia on ollut. Silläkin olisi ollut tietyt edut. Minusta on kohtuutonta sanoa, että tästä aiheutuisi kansanedustajille tai ministereille tai ministeriöille kohtuutonta haittaa. Kyllä niiden tapaamisten kirjaaminen on ihan mahdollista, ja itsekin olen sitä tehnyt. Nettisivuilta voi käydä lukemassa, keitä tahoja on tavannut, ja tämä ei ole mikään kohtuuton vaiva. Totta kai tässä sitten voisi olla riskinä se, että se jää sitten sen päättäjän varaan, että se kirjaaminen on luotettavaa, ja tässä tietysti varmaan syntyy myös enemmän avoimuutta molempiin suuntiin, kun ne tahot, jotka vaikuttavat ammattimaisesti päätöksentekoon, kirjaavat tämän. Sitten myös uskon, että tässä yleistyy päättäjien taholta se, että kirjataan myös

Pöytäkirjan asiakohta PTK 172/2022 vp

siellä, keitä nyt on tavattu ja mitä on kuultu, joten uskon, että tämä vaikuttaa kyllä sitten lopulta molempiin suuntiin.

Itsekin haluan korostaa sitä, että tällä vuoropuhelulla on iso merkitys. Eihän täällä päätöksenteossa voida tehdä päätöksiä missään umpiossa, vaan on todella tärkeätä käydä aktiivista vuoropuhelua niiden tahojen kanssa, joihin päätökset vaikuttavat, ja yhtä lailla, jos ei vielä tärkeämpää, on käydä keskustelua ja hankkia sitä tietoa myös kokonaiskuvasta ja etenkin hyödyntää yhä enemmän tutkittua tietoa, joka pystyy katsomaan sitten myös mahdollisimman riippumattomasti päätöksenteon vaikutuksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Reijonen.

21.27 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tätä avoimuusrekisteriä kun nyt käymme läpi ja tässä nyt on noussut esille juuri tämä, minkälaisia asiantuntijoita päättäjät kuulevat, niin onhan se nyt tietysti selvää, että jos halutaan tietynlaisia päätöksiä saada aikaiseksi, niin todennäköisesti kutsutaan semmoisia asiantuntijoita, jotka ovat myönteisiä sille, mitä yritetään saada läpi. Näin yleensä ajateltuna ihan missä tahansa päätöksenteossa varmaan tällä tavalla menetellään.

Mutta tärkeänä kyllä pidän sitten sitä, että eduskunnassa jos käy yksityisiä henkilöitä vaikka kansanedustajan vieraana, niin näitä ei rekisteröitäisi, koska ihmisille tosiaan jää semmoinen pelko, etteivät edes uskalla tänne tulla. Minua ei ainakaan haittaa millään tavalla, jos kansanedustajan muita tapaamisia tulisi sinne rekisteriin, mutta nämä yksityiset henkilöt ovat kyllä semmoisia, että on hyvä, että nyt se ei koskekaan heitä, ja toivottavasti ei jatkossakaan koske, niin että säilyy semmoinen tietynlainen yksityisyydensuoja. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lohi.

21.28 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Haluan nostaa vielä esille muutaman näkökulman.

Ensiksikin tästä historiasta: Sehän oli puhemies Risikon työryhmä, joka pohjusti tätä parlamentaarista työtä, ja tämä on minusta hyvin linjassa juuri sen Risikon työryhmän peruslinjausten kanssa. Se oli erittäin hyvä työryhmä ja oli hyvät linjaukset. Siellä lähdettiin juuri siitä, että ei ole tarkoitus tuoda kansanedustajille lisää räsitettä. Meitä päättäjinä tämä ajan muutos haastaa muutoinkin, sosiaalinen media, jatkuva tarve sitä käyttää, jatkuvasti aika on tosi kortilla. Ei ole mitään mieltä, että me jotenkin räsitetäisiin kansanedustajien työtä vielä enemmän niin, että pitäisi lähteä raportoimaan omasta toiminnasta.

Toinen juttu, jonka haluan nostaa vielä esille, jottei tule väärinkäsitystä, kun edustaja Holopainen edelleen puhuu tässä koko ajan kuulemisista, että ketä kuullaan lainvalmistelussa ja ketä kuullaan täällä eduskunnassa: Tällä laillahan ei ole mitään tekemistä sen kanssa, kun lakia valmistellaan ministeriössä, ei mitään tekemistä kuulemisten kanssa, ei mitään tekemistä, eikä myöskään eduskunnan kuulemisten kanssa, vaan tähän koskee vain ammattimaista lobbausta, eli ketkä pyrkivät vaikuttamaan valmisteluun virallisten kuulemisten ohella. Ja se vaikuttaminen — jotkut saattavat ajatella, että siihen sisältyy jotakin epäilyttävää tai harmaalla alueella olevaa, ja haluan sen sanoa suoraan: Ei sisälly. En ole ainakaan itse koskaan sentyypin tönnyr, vaan se on normaalia demokraattisen yhteiskunnan toimintaa, jossa eri sidosryhmät haluavat itse tai myös heidän toimeksiannos-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 172/2022 vp

taan toimivien toimistojen kautta halutaan vaikuttaa ja tuoda omia näkökulmia esille. Sillä on iso arvo tässä koko prosessissa, että eri näkökulmat tulevat esille, ja tietenkin jokainen päättäjä itse päättää, ketä tapaa ja minkälaista informaatiota haluaa ottaa vastaan. Mutta on tärkeää, että avoin yhteiskunta toimii, ja tämä myös lisää avoimuutta. Voidaan jälkikäteen sanoa, ketkä ovat tällaiset ammattimaiset toimijat ja keihin he ovat pyrkineet vaikuttamaan missäkin asiassa. Tämä on siinä mielessä tosi hyvä juttu. Mutta mitään tekemistä tällä ei virallisten lainvalmisteluun liittyvien prosessien kanssa ole.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Holopainen.

21.31 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Itsekin tässä totesin, että työryhmä, jossa edustaja Lohen kanssa toimimme, ei ottanut näitä kuulemisia, eduskunnan virallisia kuulemisia, tässä käsittelyyn, koska totesimme, että näistä jää joka tapauksessa kirjallinen jälki ja ne ovat netissä sitten jälkikäteen luettavissa, mutta kyllähän eri tahoja kuullaan muissakin tilanteissa kuin näissä virallisissa kuulemisissa ja käydään sitä vuoropuhelua, ja siksi tietysti varmaan tässä on erilainen käsitys siitä termistä. Joka tapauksessa lainvalmisteluun vaikutetaan hyvin paljonkin myös tämän virallisen prosessin ulkopuolella.

Jos nyt ajatellaan, että tässä meidän puoluejärjestelmässä ja hallitusmallissa, jossa on enemmistöhallitus, hallitus tekee hallitusohjelman, niin se on hyvin määrittävä dokumentti sen osalta, minkälaisia lakeja tehdään ja mitä tehdään. Kyllähän siihen on jo vaikutettu hyvissä ajoin, ja kaikki ammattimaiset vaikuttajat toki tietävät, miten tämä prosessi toimii, että pitää olla ajoissa liikenteessä. Se valiokunnan kuuleminen on sitten jo aika myöhäinen vaihe lainvalmistelun ja sen hyväksymisen osalta, joten kyllä minun mielestäni ”kuuleminen” pitää tiedostaa paljon laajempaan käsitteeseen, johon vaikutetaan jo hyvissä ajoin monin tavoin ja myöskin monella taholla, ja siksi on hyvä, että varmasti tämä koko prosessi ja vaikuttaminen ovat jatkossa Suomessa avoimempaa. Itse asiassa tämä lainsäädäntö on varsin edistyksellinen, ja varmasti tässä mielenkiintoa tulee Suomeen kohdistumaan jatkossa ja meidän kokemuksiamme halutaan tästä kuulla.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 98/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.